

# VALOAREA CONTRACTULUI NORMATIV ÎN SISTEMUL JURIDIC CONTEMPORAN DEMOCRATIC

**Oleg PANTEA**, doctorand USM

Recenzent: **Andrei NEGRU**, doctor în drept, conferențiar universitar (USM)

*The scientific exposure proposed for the investigation reveals the applied and theoretical approach of the normative-legal contract — as a formal source of law in the context of developing a law democratic system, normative — legal scientific reasoning and theoretical scientific motivation of promotion and amplification of the normative-legal contract in the law source system.*

*„Normele juridice sunt ultimul rezultat al înțelepciunii și înțelegerii oamenilor, care acționează asupra experienței umane pentru beneficiul poporului“.*  
**(Samuel Johnson)**

O societate contemporană ce pretinde a fi democrată este de neconceput în afara abordării și soluționării anumitor sarcini de valoare precum sunt: problema drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, formarea și promovarea unui stat de drept, stabilirea unor structuri economice și politice novatoare, consolidarea legalității, ordinii de drept și renașterea anumitor tradiții firești pentru dezvoltarea tendențioasă a sistemului de drept al Republicii Moldova.

În aceeași ordine de idei, pentru realizarea obiectivelor subliniate, considerăm oportun de scos în evidență problema modificării principiilor care consolidează funcționarea normală a societății, astfel încât, să se recurgă la o reformă judiciară, direcționată spre stabilirea unui sistem de drept novator, perfecționarea elementelor normative fundamentale, precum sunt normele corporative, obiceiurile juridice, tradițiile, determinarea corelației dintre ele și, nu în ultimul rând, a corelației lor cu însăși dreptul. Un sistem normativ bine consolidat, în mare măsură, este orientat către ridicarea nivelului legalității într-un stat și creșterea valorii subiecților de drept în sfera reglementării juridice a relațiilor sociale. De aici și rezultă valoarea semnificativă a dezvoltării într-un stat a actelor contractuale, care prin esența naturii lor juridice, determină nivelul de dezvoltare a unui stat de drept și democratic.

În același context, tendința de a pune în evidență rolul și valoarea contractului, care întrunește în sine trăsături de individualizare a sistemului de drept modern, devine tot mai marcantă în perioada ultimilor ani. Prin urmare, există astăzi anumite categorii

de relații sociale specifice, reglementarea cărora va fi mai eficientă prin intermediul normelor juridice constituite prin contracte normativ-juridice, deoarece, conținutul contractelor normative se obține în rezultatul unor negocieri, tratative dintre subiecții raportului juridic. În rezultatul negocierilor colective, prin creația comună a părților, vom obține niște norme juridice mai calitative, mai democratice. De asemenea, este de subliniat că aplicarea acestor standarde democratice ar avea o importanță praxiologică și pentru Republica Moldova, prin transpunerea practică a contractului normativ în cadrul procesului de aplicare și perfecționare a sistemului de drept.

Accentuând asupra aceluiași subiect, profesorii ruși M. Braghinschii și V. Vitreanschii susțin că, „această tendință de dezvoltare a dreptului este determinată, în primul rând, de stabilirea în societate a unor structuri juridice, economice și politice relativ noi”<sup>1</sup>.

În aceeași conjunctură, problema relațiilor contractuale devine tot mai mult valoroasă atât pentru teoria generală a statului și dreptului, cât și pentru știința dreptului în întregime, argumentul fiind fundamentat pe următoarele motivații:

- Reforma economică din stat promovează dezvoltarea proprietății private ca formă principală a proprietății în economia de piață, care stimulează libera inițiativă la înființarea și dezvoltarea întreprinderilor, asigură autonomie deplină unităților economice, constituind, în consecință, fundamentul libertăților individuale și al democrației economice. Libera inițiativa bazată pe proprietatea privată creează acel comportament al agenților economici care determină realizarea unei activități economice eficiente, profitabile pentru fiecare producător și consumator în parte, ca și pentru societate în ansamblul său. Prin urmare, în condițiile formării și dezvoltării economiei de piață, pe arena națională și mondială generează noi tipuri de relații economice, financiare, gospodărești, iar forma cea mai reușită de mediere a asemenea relații este contractul.
- Reforma politică și democratizarea societății în Republica Moldova contribuie prin schimbări fundamentale în contextul evoluției relațiilor politice și inter-etnice, inițierea și dezvoltarea relațiilor de parteneriat dintre state, dintre cetățenii statului și organele lui, dintre întreprinderi și colectivele de muncă. Obligativitatea statului de a-și respecta cu strictețe angajamentele internaționale asumate devine o axiomă a relațiilor interstatuale, iar contractul normativ este acel instrument juridic care reprezintă expresia consimțământului statelor semnatare.
- Reforma judiciară și de drept stabilește baza juridică a societății civile democratice, aparținește modificarea funcțiilor dreptului, astfel încât acestea să releve întreg spectrul de relații social-economice dintr-un stat. Actele normativ-juridice capătă forma contractelor, iar contractele, la rândul lor,

---

1 *A se vedea:* Брагинский М. И., Витрянский В. В., Договорное право, общие положения, Москва, 1998, p. 7.

devin instrumente de bază în realizarea dreptului. Totodată, în sistemul juridic contemporan sintagma „actul subordonat legii și contractul ca o concretizare a lui“ a fost înlocuită cu expresia „Constituția — fundamentul actelor normativ-contractuale“.

Este evident că, atât în teorie cât și în practică, contractul demult a mai încetat să fie tratat ca ceva secundar, auxiliar pentru crearea și aplicarea dreptului. De aceeași opinie sunt și cercetătorii științifici din domeniu. Într-un comunicat al ziarului „Российская газета“, profesorul M. Baglai afirma: „ar fi o incertitudine să respingem contractul normativ-juridic, care este o formă oportună de reglementare juridică a relațiilor sociale, acceptată în toate țările lumii“<sup>1</sup>. Abordând problema contractului normativ în aceeași ipostază, profesorul rus M. Baitin susține că, „implementarea normelor contractuale în sistemul normelor juridice este o prioritate a fiecărui stat de drept și democratic“<sup>2</sup>. În același sens, profesorii de drept N. Matuzov și A. Malico sunt de părerea că, „forma cea mai optimă de reglementare juridică a relațiilor de parteneriat este contractul normativ și nicidecum legea“<sup>3</sup>.

Majoritatea tipurilor de raporturi juridice — internaționale, civile, de muncă, sunt atât de complicate și individualizate, încât sistematizarea lor prin prisma normelor juridice stabilite în lege este practic imposibilă. Aici ne vin în ajutor contractele normative, ca formă specifică de reglementare juridică a relațiilor sociale. Totodată, merită de scos în evidență ideea că, rolul și importanța contractelor normativ-juridice sunt determinate de sfera de aplicare a dreptului. Deci, cu cât se lărgeste mai mult sfera de aplicare a dreptului, cu atât mai mult crește rolul și importanța contractului normativ.

Cu regret însă, până în prezent nu s-a stabilit o interpretare deslușită a tuturor elementelor caracteristice contractului normativ. Mulți ani, contractul normativ a fost respins de către teoria dreptului sovietic, cu toate că s-au produs unele încercări teoretice de a argumenta valoarea teoretică și aplicativă a normelor contractuale pentru dezvoltarea unui sistem de drept democratic, ignorându-se interpretarea interdependenței contractelor normative cu alte izvoare de drept. Or, fără fundamentele sale teoretice contractul normativ s-ar reduce la aspectele sale tehnice și, ca urmare, ar fi greu de a-l înțelege, asimila și chiar practica.<sup>4</sup>

---

1 *A se vedea:* Российская газета, 1998, 14 февраля, р. 4.

2 *A se vedea:* Байгин М. И., Сущность права (Современное нормативное понимание на грани двух веков), Саратов, 2001, р. 230-231.

3 *A se vedea:* Матузов Н. И., Малько А. В., Теория государства и права, курс лекций, Москва, 1997, р. 333.

4 *A se vedea:*

— Тарановский В. Ф., Энциклопедия права, Москва, 1923;

— Магазинер Я. М., Общая теория права на основе советского законодательства, Москва, 1925;

— Александров Н. Г., К вопросу о роли договора в регулировании общественных отношений // Ученые записки ВИЮН, Москва, 1946;

Un studiu analitic relevă și faptul că, lipsa fundamentului teoretico-științific al contractului normativ s-a reflectat negativ și asupra practicii contractuale moderne, deoarece până în prezent nu sunt adoptate toate actele juridice care sunt necesare societății. De aici și rezultă valoarea empirică semnificativă a contractului normativ la elaborarea bazei normative a statului de drept.

Ca consecință subliniem că contractul normativ reprezintă în sine o renaștere juridică fenomenală, însă nivelul lui de cercetare nu este adecvat rolului acestui fenomen pe care-l produce într-o societate democratică. Societatea contemporană pune accentul tot mai pronunțat pe justiția restaurativă în procesul de soluționare a conflictelor, ca modalitate de determinare a unei armonii și mediu social corespunzător aspirațiilor unei societăți cu o cultură și conștiință juridică avansată. Contractul normativ la rândul său, determină un sistem democratic, de mediere, manifestat între părțile sale, în procesul de creare a normelor juridice. În viziunea noastră, procesul de negociere, manifestat prin esența contractului normativ, dintre guvernanți și guvernați, dintre cei ce acordă statut de normă juridică normelor contractului normativ și cei cărora le sunt destinate normele menționate în scopul realizării lor, acordă normelor juridice din izvorul de drept supus cercetării o calitate superioară, manifestată prin exactitate și atașament față de valorile unei societăți democratice.

- 
- Халфина Р. О., Значение и сущность договора в советском гражданском праве, Москва, 1954;
  - Халфина Р. О., Договор в гражданском праве, Москва, 1959;
  - Алексеев С. С., Механизм правового регулирования в социалистическом государстве, Москва, 1966;
  - Ямпольская Ц. Н., О теории административного договора // Советское государство и право, 1966, № 10;
  - Новоселов В. И., К вопросу об административных договорах // Правоведение, 1969, № 3;
  - Горшенев В. М., Способы и организационные формы правового регулирования в социалистическом государстве, Москва, 1972;
  - Клейн Н. И., Организация договорно-хозяйственных связей, Москва, 1976;
  - Кикоть В. А., О договорных формах управления государственными и общественными делами // Договорные формы управления: постановка проблем и пути решения, Москва, 1981;
  - Ансон В., Договорное право, Москва, 1984;
  - Покровский Б. В., Договор о народном хозяйстве, вопросы общей теории, Алма-Ата, 1987;
  - Собчак А. А., Смешанные и комплексные договоры в праве // Советское государство и право, 1988, № 11;
  - Тихомиров Ю. А., Договор как регулятор общественных отношений // Правоведение, 1990, № 4.